

Inserati se sprejemajo in veljajo
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.
za pol leta . . . 5 " --
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnihi ulicah
št. 25.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto

Angleško-afganistanska vojska in nje važnost.

Angležem se v Aziji več ne godi tako dobro kakor iz početka in en oddelek njihove vojske je bil celo prisiljen pred hudim napadom afganistanskih narodov se umakniti nazaj. Novejša poročila sicer trdijo, da je Cavagnari z dvema topovama odmarširal proti njim, in da se je en del Afridskega naroda podvrgel, en del pa razpršil in da je Kiberska soteska še unikraj Dake v oblasti Angležev, vendar se še ne ve, koliko da bode Angležem to koristilo. Emir jih hoče neki zvatiti v svojo deželo, potem pa od vseh strani prijeti.

Angleži bodo še ve da vse žile napeli, da zmagajo v tej vojski, ker dobro čutijo slabe nasledke, ki bi jih nesrečna vojska za nje imela. Te nasledke smo v nekem članku že obravnavali. Med tem nam je od druge strani došel še en članek o tej zadevi, kterega priobčimo, če se tudi v nekterih rečeh vjema z našim prvim člankom.

Velevažen in losodepoln je čas, v kojem živimo. Države bojujejo se druga zoper drugo in sicer nekatere z mečem uma, druge tudi z britkim orožjem. Vzdignili so se naši bratje na jugu, da si stresejo neznosen jarm sužnosti krvoločnega Turčina, kar je provzročilo, da so potegnili meč tudi hrabri črnogorski sokoli in vrli srbski narod. A ker vsi niso zmogli divjega trinoga, dvignil je sevrni stric mogočna slovanska Rusija in poplavila je s svojimi četami Turško in gotovo bi ne bilo dandanes več evropske Turčije, da je ni zvitva varuhinja

samopašna Anglija podpirala, bodisi z gmotnimi vojnimi sredstvi, bodisi s svojim prekanjenim diplomatiziranjem. A kako se vsaka pregreha sama tepe, tako bo morda tudi Angleška kmalo okusila svoj grenki sad.

Kocka je pala. Zato hočemo preiskati, kake nasledke zna imeti angleško-afganistanska vojska, koje pozorišče je daljna Azija, ne samo za Azijo, marveč tudi za Evropo, da za vesoljni svet.

Da je nastala o drugem času in v družih razmerah, bil bi se svet malo zmenil za njo, a v sedanjih okolščinah, ko zna najmanjša stvar postati največje važnosti, je vse drugače. — Čeravno so kraj krvave borbe ozke soteske daljne Azije, ni nemogoče, marveč še verjetno, da se razširi tudi v Evropo in postane tako važen del vzhodnega vprašanja.

Ko ste se po svetoštetanskem miru jeli Ruska in Anglija zavidljivo gledati, ker je slednja na vse kriplje delovala na kongresu, da bi škodila Rusom in Jugoslovanom in je zbirala močno vojno v Indiji, takrat vže je nastopilo afganistansko vprašanje, pri katerem je očitvidno Rusija bila vdeležena; hotela je namreč razpor sebi v korist obrniti, da bi bila Angleška v slučaju vojske primorana svoje vojne sile deliti. Mej tem sklicali so kongres v Berlinu, ki je vojsko sicer odvrnil, a nikakor ni poravnal zavisti mej Rusijo in Angleško; slednja skrbela je ondi le za se, a se ni zmenila za nenaravno sostavo, narejeno na balkanskem polotoku. „Berlinski kongres provzročil je nemogoč mir“, to mora priznati vsak pameten človek; sedaj je evropska Turčija po-

dobna sodu smodnika, kteri se mora vsakjtre-
notek razleteti brez vsacega vnanjega vpliva, in prvi, ki bo v tej katastrofi zadet, je Ruska. Njeno sedanje stališče je nenaravno in samo začasno; zato bi se nihče ne čudil, ko bi se emiru za hrbet vstopil Rus, in bi priliko porabil, da se postavi na naravno, realno in vlastnim potrebam primeroma stališče.

Zato zna priti z angleško-afganistansko vojsko zopet na dan vzhodnje vprašanje, kojega prvi čin je bil končan z berlinskim mirom; a zdaj pričinja se razvijati ono dalje v drugem činu v Aziji, ker je bila z tirjatvo angleško, proti emiru žaljena Ruska. Ker je afganistanski vladar sprejel rusko poslanstvo častno, a preziral angleško, nastal je hud razpor. Zdaj pa ne žali Anglije nič več, nič manj, kakor da ni emir zapodil ruskih poslancev in pripustil, da bi po njegovej zemlji se razpršili angleški agenti, se ve — zato, da bi delovali za angleške namene. Kdor pozna milo srce ruskega cara Aleksandra, more li misliti, da bo v nemar pustil emira, ki bi mu znal še mnogo koristiti, v krvavej borbi s kramarsko Angleško? Zato lahko zaključimo, da se Rus sam v Afganistanu bije z Angležem, dajoč emiru vsakoršnih pomočkov, gmotnih, pušek in streljiva, in duševnih, ker jim pošilja izvrstnih častnikov, da prestroji in privadi afganistansko vojno in jo po modernih vojskih pravilih vodi proti sovražniku. Tako manjka le malo, da bukne tudi v Evropi vojska mej Anglijo in Rusijo in sicer na obalih črnega morja in Bospora. Ako bode Afganistancem sreča kolikaj mila, doseglo bode vzhodno

Slovinci na Beneškem.

Popotnik gredoč iz Padove ali Benetk v gorenjo stran zagleda daleč proti severju sivomegleno obzorje, katero mu zakriva, kar je naprej sveta. Ko ga je pa hlapec v malo minutah za miljo bliže oni megli potegnil, spozna zavzet, da ni puhla megla na poti radovednim očem, marveč dolgo od mogočnega Stvarnika nastavljen gorovje. Pred seboj ima karunske in juljske planine. Predeli in strmeče soteske, po kterih peljejo bele ceste nad kamnitimi strugami šumečih vodá, delé gorovje, po kterem so bili naseljeni že od nekda ljudje različne govornice in nravi. Vže 15. leta pred Kristusom sta podjarmila Druz in Tiberij več planinskih ljudstev posebno keltskega plemena. Še dandanes prebivajo po južnih planinah meječih na lombardsko nižavo ljudje romanske, germanške in slovanske narodnosti.

Stanovali so nekda Slovenci po teh gorah proti zapadu; segali so globoko v današnjo Furlanijo, kar nam jasno pričajo imena krajev in vasi. Segali so daleč čez Pontebo in bili so v zvezi z gorotanskimi Slovenci. Pa dandanes se je njih število jako skrčilo in svet,

kterega zavzemajo, je skoraj povsod le gorat in slabši od nižave.

Slovinci na Beneškem prebivajo od severa s spodne strani rezijanske doline tje dotistega kraja, kjer mejna rečica Idrija stopi na furlansko ravnino, in od goriške meje do vnožja juljskih planin. V nižavi ob gorovju je le malo vasi slovenskih. Njih dežela je tedaj dolga pa ozka tako, da stanujejo skoraj vsi le ob meji goriški.

Število vseh beneških Slovencev znaša okoli 30.000. Veliko jih ni in še ti so po naravni meji ločeni drug od drugih. Rezijani prebivajo v svoji z gerami obdani Rezijanski dolini. Od kod prihaja to ime Rezija? O tem se je že veliko ugibalo. Eni so izpeljevali to ime od starih prebivalcev Recije. Po tem takem bi bili sedanji Rezijani ostanki starih Retov ali Recijanov. Drugi pa so razlagali to ime od imena Rusija. Zadnja izpeljava se nekoliko potrdi, ker v mnogih besedah spreminjajo po Tolminskem u in večkrat tudi o, v, e. To pa problematično vprašanje naj rešujejo le tisti, ki so se temu delu posvetili. Dolina rezijanska je blizo 20 italj. milj ali 5 ur hoda dolga in 8 italj. milj ali 2 uri pa široka. Rezijani se

ločijo od drugih Slovencev po kakovosti dežele, kakor tudi po posebnosti narečja.

Drugi Slovinci na Beneškem spadajo pa večidel pod župnijo in pravico šempetersko in žive tudi v farah Praprotno, Foida (Faōdis) in Nimis.

Ker je laški živelj prepodil slovenskega v teku več stoletij iz lepih ravnin na gorato mejo goriško, zato mislim bi bilo na pravem mestu naštet, kako daleč proti laškemu se še slovenski govori. Naj imenujem tukoj le skrajne slovenske vasi po vrsti od Pontebe do Kormina. Naj bližja Pontebi in naj severnejša slovenska vas je Možnica (Moggio). V Reziji je Sv. Jurij (S. Giorgio), nad Trčentom je San Mardengio, potem dalje proti jugu Lusevero, Za vrhom (Villa Nuova), Visont, Skuršno (Monte aperto), Černev, Melina (Forome), Porčinj, Pod vratmi, Sv. Helena, Pod cerkvijo, Mažarole (Mezorolis) in blizo Čedadada je Most, kjer je vas na obeh krajih vode Nediže, severni del vasi je še slovenski, Ajžla (Osila) ki je pa še v ravnem, Stara gora, kjer je znana romarska cerkva, Praprotno, ki je ura hoda od Kormina.

Slovinci na Beneškem se silno trudijo, da

vprašanje svoje rešitev na azijskih ravninah in ondolnih skalovitih soteskah. A ne samo to, marveč vzdignili se bodo tudi koozi in ljudstva indijska, ko spoznajo, da Anglija ni nepremagljiva, ter skušali zdrobiti vorige sužnosti. Prva vođja nozgod angleško-afganistanske vojske zruši umetno sozidano volkanško poslopje, koje ni stavljeno na trdno podlago, marveč se vzdržuje samo zgozljulijo in silo; angleško gospodstvo v Indiji mora potem razpasti, ker kar sila vzdržuje in ni naravno, mora prej ali slej razpasti, — tako tudi slava in moč Angloške.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 4. decembra.

Grof Andrassy je v delegaciji vendar to dosogel, da mu bude Herbstova stranka dovolila 15 milj. gld. za vzdrževanje vojne avstrijske v Bosni. Ni dvoma, da bude dosogel tudi druge reči, in da se bude nasprotovanje Herbstovih privržencev skoraj popolnoma razpršilo. Gospodje menda sprevidijo, da njihovo ravnanje bolj škoduje njim in njihovi vladateljnosti kakor pa grafu Andrassyu, zato so začeli odjenjevati. Razan že omenjenega zneska, sprejel je namreč proračunski odsak takraj litavske delegacije tudi celi proračun vnanjega ministerstva, kar silno v oči bude Turkom prijazno listo, ker vsled tega ne vedo, pri čem da so z Herbstom in njegovimi pogumnimi prijatelji.

Državni zbor se snide 10. t. m.; novo ministerstvo pa bude boje sestavil grof Widmann.

Grof Beust je 30. novembra zvočer došel v Pariz, kamor je iz Londona prestavljen za poročnika, in se je 2. t. m. poklonil predsedniku Mac Mahonu.

Na Hrvaškem je povodenj napravila velika škoda. Cesar se poškodevanim darovali 10.000 gld., ktere bodo razdelil višji poveljnik baron Filipovič, ki je v ta namen odšel v Brod.

Vnanje države.

Angleži si na vso moč prizadevajo, da bi v Malj Aziji (vtrdili svoje gospodstvo nad turško vlado, in nameravajo dva polka svojih vojakov nastaviti v mestu Skutari. Da bi jim vnanje vlade, zlasti Rusija tega ne branilo, so izgovarjajo, da je to zaradi varstva krščanskih

prebivalcev potrebno, ker so na sled prišli neki muhamedanski proti-kristjanom osnovani zaroti.

Srbski minister Ristić je jako prijazno sprejel avstrijskega poslanca barona Herberta, tor ga je že večkrat obiskal.

Ruski poročnik knez Lobanov velikomu vezirju prav zelo prigovarja, da naj Turčija sklene posebno pogodbo z Rusijo, tor mu je obljubil, da hoče Rusija že dva meseca potem svoje vojake umakniti iz turških dežel, daji bi morala po pogodbi to storiti še le čez tri mesece.

Na Italijanskem so razrešili okoli 80 Barsantovih društev in sploh ojstro na noge stopajo socialistom. Pa malokdo od te ojstrosti pričakuje zaželjenega vspeha, ker je javno življenje na Laškem že preveč razjedano.

Izvirni dopisi.

Iz Dovjega, 1. decembra. (Še enkrat povodenj.) — Tako mokrega leta, kakor je letošnje bilo, se ne spominjajo najstarejši ljudje. — Celo poletje je z redkimi pronočnejši deževalo; naše gore so bile večidel v oblake zakrite in oče Triglav je le redko pokazal svojo sivo glavo. Marsikdo je od daljnih krajev srim prišel z namenom Triglava obiskat; pa le malokdo je ta namen dosogel. Nekteri so čakali po dva, tri dni; pa ker se nebo le ni hotlo razjasniti, so morali tako oditi. — Pri tako mokrem vremenu so se še naši poljedelci nadejali, da bo nastala gorka in suha jesen. Ali glaj! Na jesen je še le prav začelo deževati. Nekteri še otavo niso mogli domu opraviti: krompir, repo, korenje in zelje pa je sneg zapadel in so še le zadnji čas vse mokro domu zvozili; tudi sejati se je le po silni pastilo. Nastelje pa skoraj nobeden nima. —

Prvi hud naliv je bil takaj 24. septembra, ki pa vendar ni veliko škode storil. — Veliko hujša in nenavadna povodenj je bila 14. novembra, o kateri je že Slovenec obširno poročal (v 129. listu). Ko so se 15. novembra vode poglele, nebo se razvedrilo in je gore sneg zapadel, smo mislili, da smo hudo nadlogo vsaj za letos preostali. Ali metili smo sel Komaj 14 dni preteče od druge povodnji, že imamo 28. novembra tretjo in naj večjo povodenj. Zadržijo Sava vendar bregov še ni prestopila,

zdej pa je tekla v Mojstrani že po poti, vključit in v hlove; zadnjič je le tu pa tam kak breg uočela, — zdej pa je odnašala. Oducala je vstrelje Mojstrauske cerkve lepo njivo s stogom vred; ravno nasproti pa na levom bregu je prodrla veliko senočet (ledino), ki je bila gotovo nad 1000 gld. vredna in jo je vso poplavila in posula, tako da je zdej samo čisti prod. Železno cesto je zopet na dveh krajeh poškodovalo; na Hrušici prosi Jesouicami in pa pri Radečah. Skoraj dva dni, v petek in saboto, ni bilo nobenoga vlaka na Dovje in so železničarji vendar onkrat praznovali; ljudje pravijo, da namesto svetega dneva.

Da je Sava zopet tako narastla, pa pride zdej od tod, ker je tudi na zgornjih krajih, v Kranjski gori in Radečah deževalo in so je tam nabrani sneg, ki je pri drugi povodnji padel, zdej po večem stajal. — Radeško jezero je bilo poprod zamrzneno; zdej pa ga je močni južni veter pri 14° R. gorkoto hitro tajal in potoki z gora so svoje snežene vode prilili in tako je v četrtek po noči jezero že čez železno cesto nastopilo, in ponočni vlak je vozil že po vodi. Tudi Piščenca v Kranjski gori, (prvi pritok dolinske Save na desnem bregu), jo silno narastla. Vallja se je v treh mogočnih curkih in odnecala vse, kar je dosogla. Vzela je precej veliko njivo unkray Krauskegore in tudi vodotoč je žugala odnesti. Močno kozlo, ki so bili za brambo nasprotnoga brega, je odrozala, da so bili potem v sredi struge. —

V soboto popoldne je prišel zopet prvi vlak na Dovje. — Železnica se bo zdej že izučila, da se s Savo ni norčevali, kakor so pri zidanju nekteri zemljemerci zaničljivo govorili. Kaj nam bodo pač ta mlaka narodila? Radevedni smo, kako je bilo v drugih krajih, posebno zopet na Hrovaškem in v Slavoniji! Težko bo brez kacih nesroč; škoda je pa tako gotova.

Iz Goriskega, 27. novem. Strašno se je letos razardil južni veter! Dan za danom podi od juga vodonosne oblako, ki ulivajo dežja na zemljo, kakor ob veselnem potopu. Kaj je uzrok temu srdišču? — Jugoslovansko vprašanje hoče Božja previdnost pravično rešiti, a trmasti možje, katerim je blagi gosp. Hohenwarth na Dunaji levite bral, kakor so zaslužili, hočejo ustaviti to pravično rešitev.

pridelajo potreben živež, ker se po malo krajih rablje kolovoze in vozno živino; večidel je svet gorat in strman, zato pa morajo vse za ljudi in živino prinašati in odnašati. Gorovje, po kterem stanujejo, ni nicer tako narzo, kakor so drugo juljske planine, pa vendar smemo reči da oni so posedli slab, morda eden naj slabših delov cele Slovenije. Nektere občine so v velikih strmočinah. Pridelujejo steor pšenice, rži in ječmena, ajde in turšice, vina in kostanja, a krompirja repe in korenja pa skoraj povsod največ. Ali domači pridelki ne morejo vsch prirediti, zato zahajajo obilno možiki v „svet“ kupčovat; naj rajše pa hodijo na Čusko, Ogersko, Poljuko, Nemško in celo na Rusko, kjer prenašajo narodno drobnino (Galanterieartikel), podobne ali obleke od semnja do semnja, od hiše do hiše. Tudi Razljani, kterih poščenit vne ne more vsch prerediti, hodijo radi po Slovenstem, kjer strojuje kotlo, popravljajo dežnike, vežajo lonce in drugo ropotijo.

Drugomu štitalju, ki silni pripovedovati od ubogih naših bratov na Beneškem, ne silni morebiti vprašanje, kodaj in kako so prišli v te gorate in tudapolne kraje. To nam razjasnufjejo naj bolje beneški Slovenci sami, ker

oni vojo vsi po eni poti povedati: „da so se le silam in vojskam v te kraje odtognili.“ Stari možje v žempeterkem okraju znajo povedati tako-je: Ko je bil kralj Atila mosto Ogloj razdjal, je bila po Laškem (Hrušanji) hunska sila tako vse popustošila, da ni bilo ališati sedem let nobenoga potelina pet). V tej stiski, pravijo dalje, so utekli njih očetje v te kraje iz lepih ravnin, da so si le življenje rešili. Takoj so si začeli izdelovati zemljo, da so se prerediti.“ Čeravno se zgodovinarji ne zinejijo veliko za narodna ustna uporočila, vendar bi v tem slučaju se to ne smelo popolnoma prezirati. To uporočilo potrdi gotovo maenje onih, ki pravijo, da so Slovenci vsaj deloma bili vže pred letom 598 na sedanjem Slovenskem.

Tudi Razljani vežajo svojo nasolitev z hunskeimi vojskami. Slavni Miklošič je priobčil v svoji knjigi: „Kopitars Handschriften“ staro narodno uporočilo o začetku Razljanov, ktero pravi, da je nek velikaš od kralja Atila vtašel in se naselil v skrivni zaprti dolini razljanski in sedanj Razljani so vsi njegovi potomci. Tuda obojno poročilo se vjoma in eno drugo podpira.

Slovenci na Beneškem so ločeni po na-

ravni moji od svojih sosednih bratov. Njih zgodovina se pozgubi v zgodovini gorenje Italije; ali so imeli oni kaj posebnih pravie, ali so sploh kaj zgodovinsko zanimivega storili, žalibog ni znanu, razuu da so se v laškem punku l. 1848 dali v svoji narodni nezavednosti kot dobra mojna straža porabiti. V teku vekov so bili Slovenci na Beneškem pod mnogoterimi vladami. Spadali so pod Longobarde, kterih vojvodi in kaezi so nekaj časa v bližnjem starem Čedadu stolovali. Prišli so potem kakor vsi drugi Slovenci pod vlado Karola Velikoga, in v Čedadu so stolovali mogočni furianski vojvodi. Stagnila je potem beneška ljudovlada, kraljica morja, tudi čez njo svojo peruti. To vlado so pa zvali navadno „Pomarkova“, bržkone so jo imenovali tako po njenem grbu. V zadnjih sto letih pa so se jav prav pogostoma vlado spreminjale: Napoleon I., Avstrelja in sedaj laško kraljestvo.

Slovenščina v žempeterkem okraju je nicer močno pomošana z laškimi besodami ima pa tudi svoje posebnosti in zanimivosti. Čudno to, da njih jezik kaže še lepše in jannejšje kakor sploh slovenski prvo in naj bližnje narodnost s hrvaškimi. Razločujajo namreč znanj

Ta tema, ta tedosrčno, ta neusmiljenost do slovanskih kristjanov v Turčiji je, rekeli bi, nobó razardilaa; zato žaluje ono in pošilja toliko gorkih solz na zemljo, da bi se tedosrčnost vseh sovražnikov Slovanstva raztopila. Dan maščevanja je prišel. Narod slovanski, v suženstvo uklenjen trpel je dolgo, trpel je veliko, trpel je pohlevno. Dopolnjena je mera trpljenja; nastopil je čas rošenja. Nebo se je ozrlo na narod slovanski, v sužnosti zdihajoči enako izraelcem v Egiptu, ter je sklenilo rešiti ga in mu dati med brez sovražnike vse; kajti s tim narodom ima Božja previdnost posebno namene, ž njim bo prestrojila mila in brezbožni svet. Toraj ne bojmo se, srčno delajmo za blagor naroda, in z nami delaj Bog! —

Bliža se obletnica tiste odločilne kristjanske zmage, vsled koje se je turška sila v prah zdobila in Bolgarski svet zgubila; bliža se obletnica zmage pri Plevni, Plevna je padla dne 10. decembra 1877.

All ne bodo vsi južni Slovani tega dneva, te imenitne obletnice slovesno praznovali?

Kakor Izraelcem radeče morje, tako bodi Plevna Slovanom v spominu! Pri Plevni je bilo zares radeče morje človeške krvi. V tistem morju je utonila glavna turška moč. Tam je Jugoslovanov „velika noč“ — dan ustajenja od narodne smrti. Toraj veselimo se tega dneva in zakličimo nasprotnikom našim: „Plevna je padla!“

Iz Celja, 28. novembra. (Izvirna nemščina. Občni zbor šitalnice in častni udje.) Tu vam pošljem romantično pismo sronjakega pisarja iz N N, v katerem prosí gospoda zdravnika dr. T., naj nekoga dočka iz J. ordinira to je v duhovnika posveti. Klasično Plamo se od besede do besede tako-le glasi:

Heren Dr. T., Arzt
in

Euer Wohlgeboren worden ersucht, den Knechten N N von N auf Rechnung des Bezirkes zu ordinieren.

Gemeindeamt N N
den . . . 1878.

L. S. N. N.
Sekretär

Po slovenski se to pismo glasi:
Gospodu dr. T. zdravniku

v

Vaša blagorodnost se prosí, da fantu J. J. v J. na okrajne stroške v duhovnika posvedite.

Županijstvo N N . . . 1878
L. S. J. J.
tajnik

našega trdoga š, tudi mehki hrvatski ó n. pr. tió, níó, Modió itd. Še zanimajša lastnost pa je ta, da se končavajo vsi samostavniki s končnico ee pri njih kakor pri Hrvatih s končnico ae. n. pr. ubožae, Tonae, Njemae, mrtvae itd. Potem je mnogo besedi, ki imajo popolnoma hrvatsko obliko n. pr. vuk, jabuko itd. beseda „jedva“ to je naše komaj, se tudi pri njih nahaja, samo da pravijo „adva“. Kakor povsod po Slovenkem, tako se nahaja tudi po Beneškem mnogo lepih, prvotnih, ne od udenjakov ukovanih besed in izrazov, katerih knjižovni jezik do sedaj še ne pozna, n. pr. brankvi — želje ali prav za prav „bržeto“ lovnik — Weiber itd. Med tem ko drugi Slovenci samoglasnike radi izpuščajo, do jim je to mogoče, Slovenci na Beneškem vse čisto izgovarjajo; pa tudi ne spreminjajo kakor njih sosedje Tolminci, samoglasnika o, v a, u, v s itd.

(Koniec sledi.)

Do zdaj se le škofje smeli odra sile mladence in sicer zastoj v duhovnike posvečevati; po želji tega pisarja pa bodo ta posel v prihodnje zdravniki in sicer na okrajne stroške opravljali.

Dne 17. novembra je obhajala celjska šitalnica občni zbor. Na dnevnem redu je bilo med drugim: imenovanje častnih udov. G. prof. Žolgar je omenjal v kratkih besedah zaplugo g. dr. Bleiwelisa za slov. narod: toda ker je g. jubilar že leta 1862 izvoljen bil v častnega uda celjska šitalnice, ni treba, ga zdaj še enkrat imenovati; temveč gospodje šitalnični udje, ki grodó k svedočanostim v Ljubljano, naj ga v imenu celjske šitalnice kakor njenega častn. uda pozdravijo. Kakor veste, se je to tudi zgodilo. Izvolili so se pa pa v tem občni zboru trije drugi za naš narod zaslužni možje v častne ude, in sicer starosta štajarskih Slovanov g. dr. Štefan Kočvar, c. kr. svotovalec in okrožni zdravnik v Celju, g. častni korar in nadžupnik Žuža, vitez c. kr. Franc-Jožefovega reda v Laškem trgu, pa g. Davorin Tors-ton-jak, župnik na Polkvi, slavnoznan slovenski pisatelj. Diplome za te častne ude naše šitalnice se že tiskajo in se jim bodo po posebnih deputacijah celjskih šitalničarjev izročile.

Pri tem občnem zboru se je sprejel tudi nasvet g. Novakov: naj se pravila celjske šitalnice v nekaterih točkah spremenijo in pa nasvet g. mesta. kpl. Ž.: naj šitalnični odbor preiskuje vzroke, vsled katerih celjska šitalnica nekako hitra, naj polščo primernih pripomočkov, ter dela na to, da celjsko šitalnico zopet povzdigne na ono stopnjo, na kateri je bila prejšnje čase, ko je mogla konkurirati z nemškimi kazinom. — Zares nekako težna prilika; malo imamo na štajarskem slovenskih društev in še ta si ne morejo prav pomagati!

Iz Istre, 26. nov. (Bogoslovsko knjige.) Knjige družbe sv. Mohora prejeli so gotovo že vsi udje. All so pa brali vsi važno naznanilo v Koledarju str. 200 lit. b) in str. 208, ter obrnili na ono svojo pozornost, ni verjetno. Da taka imenitna stvar ne ostane v pozabljivosti in da se zbrise sramotni madež, naj se naznani slovenskemu svetu, posebno pa š. duhovščini kaj več o g. Koscovem „Keršansko katoliškem Naravoslovju“. Naj mnogoš. g. Koscec tega ne zameri in, ako bi drugi p. i. gospodje čutili se kaj prizadete, naj ne vzemó za zlo, ampak za korist dobri stvari.

Mnogoš. g. Koscec, župnik v Truškah pri Kopru, spisal je že pred več leti „Slovensko Dogmatiko“. Poslal jo je v Ljubljano, naj bi jo blagovolili presoditi, da bi se opravila kako na svetlo. Čez več časa dobil je odgovor, da delo njegovo je hvale vredno, ker pa v Ljubljani drugi gospod spletuje slovensko dogmatiko, se ta ne more dati na svetlo. Na to je odgovoril g. Koscec, do je tako, naj jo pa porabi za kar jim drago. Po takem vspehu svojega truda se marljivo gospod pisatelj ne dá prestrašiti; loti se spisovanja imenovanega „Naravoslovja“ ter ga srodno dovrši. Željen boljše srode pošlje jo v Trst z oznako namenom, ko dogmatiko v Ljubljano. Čez več ko pol leta dobil je rokopis nazaj z blizo tako-le cenzuro: Ko bi g. pisatelj dal knjigo tiskati v Trstu, bi mu jo že pregledali, tako pa naj jo pregledajo tamo, kjer ne bo tiskala! Zdaj nese — žalibog da se moramo tako izraziti — neutrudljivi g. pisatelj svojo kramo v Celovec, da bi jo tamo našli kateremu zastoj, (1) kar pride koledar l. 1879 str. 200.

Dobro vadeš, da „Družba sv. Mohora“ brez vsestranske podpore duhovnov ne bi imela

25.000 udov, ampak komaj 250 ali še ne, misli g. Koscec, naj bi jim družba dala knjigo, magari za „premlam“, ker on tudi nič ne zahteva za rokopis. Ker pa družba, kakor razvidno iz Koledarja, ne more tiskati knjige, ne da se ji „garantira“ za 600 odzemenikov, pride vrsta zopet le na š. duhovščino. Pisatelj teh vrstic upa si toraj zaklicati: P. n. Častita slovenska duhovščina, ker si storila že več, ko „garantirala“ 600 iztisov morale, stori, da se bo vzelo ne 600, temuč 6 krat 600 iztisov „Keršansko katoliškega Naravoslovja“. Trejaj pa tudi, da spravi se tudi g. Koscova dogmatika na svetlo, ako je mogoče še izkopati rokopis iz prahu. Sledi naj še to le: G. Koscec, neutrudljiv v svojem delu, namouil je pisati še dalje bogoslovne knjige, (ker pa vidi, kako se godi s spisi, opustil je nehvaležno delo. Mi pa mu klidemo: Marljivo Gospod, ker Vas ni utrudila Truškovska župnija s 1600 dušami, s sedmimi po uri dalješ po hribih raztresenimi podružnicami in dvojna služba Božja, naj Vas ne ustraši žalostna osoda Vaših izvrstnih spisov; hočemo se poboljšati, hočemo popraviti, kar smo proglašili. Tolkó posvetnih knjig, časnikov itd. plačujemo, zdaj hočemo plačevati še naše bogoslovne spise. Toraj naprej

Domáče novice.

V Ljubljani 5. decembra.

(Konflesiran) je bil zadnji „Slovenec“ št. 133 zaradi vvodnega, po praškem „Čehu“ od besede do besede ponatisnjene članka „o novem šolstvu“. Ni se nam sanjalo, da bo članek, ki se je v Pragu tiskal brez opovir, v Ljubljani zapadel slavni polcelji.

(Seja mestnega odbora 3. t. m.) se je z županom vdeležilo 23 odbornikov. G. župan pred obravnavo dnevnega reda naznanil, da se je v zadnji seji pred sklepom čul neki izraz, katerega bi bil gotovo grajal, do bi ne bil sejo že sklonil. *) Zato danes zavrne to besedo kot neparlamentarčno in prosí gg. odbornike, da naj si v prihodnje prizadavajo kolikor mogoče objektivnim biti. — K prvi točki dnevnega reda oglašil se dvorni svotovalec g. Kaltenegger in nasvetuje, da naj se general baron Josip Filipovič v pripoznanje njegovih zaslug izvoli po nasvetu g. Regalija za častnega moždana ljubljanskega. Gospod Regali nasvetuje da naj se mu kot Slovancu izroči slovenska diploma. Pri glasovanju se nasvet g. Kalteneggerja sprejme onoglasno, predlog Regalija pa ostane z 8 glasovi v manjšini. — Proračun mestno blagajnice 130.234 gid. dohodkov in 133.648 gid. stroškov se potrdi. Sklop seje bil je ob 1/2 p. uri zveder.

(Pred porotno sodnijo) stali so 29. novembra tisti trije markorji iz Trsta, ki so 3. junija t. l. po noči nabijali volozdajske oklice, pa so bili od policije zasadeni. Priča Sauli trdi, da je zatožence videl nabijati omenjeno oklice. Zagovornik dr. Mošč oporeka, da bi bilo razširjevanje takih oklicov volozdaja in porotniki se v tem z njim strinjajo ter zatožence spoznajo le krivo kalonja javnega mira. Vsled tega so bili od sodnije obsojeni: Meneghini na 18, Rozini in Binder pa vsaki na 14 mesecev težke jode in k poventivi težbanih

*) V zadnji seji 30. nov. je bil namoč g. Regali stavlil nujni predlog, da naj se general Filipovič izvoli za častnega moždana. G. Dežman je spodbil nujnost tega nasveta ter je narodnim zastopnikom, ki so mu oporekali, v burnej obravnavi odčital poudarjenost (neavestost). Zarad volitvega nomra je župan sejo takoj sklenil in Regalijev predlog postavil na dnevni red predhodnjaja seje.

stroškov. Tudi morajo po dostani kazni zapustiti avstrijske dežele. — 30. novembra so porotniki sodili Polono Ločnikar z Gorenjskega, katero je bil neki potepin Blaž Bogataj zatožil, da mu je dala 5 glid., da je zažgal neko poslopje. Pri obravnavi pa je Bogataj svoje obdolženje preklical in Polona Ločnikar je bila za nekrivo spoznana, Bogataj pa kot požigalec obsojen na 5 let težkoječe. — 2. t. m. bila je obravnava proti Jožefu Kocmanu iz Komna pri Sežani. Zatoženec je 28 let star in je bil kot laik v trapistovskem samostanu „Marija zvezda“ pri Banjaluki v Bosni. 14. avgusta t. l. mu je zročil prednik ali prior v varstvo možno kupca Pera Zaliča, v kateri jv bilo boje 1200 glid., med njimi 98 cekinov; Jožef Kocman je s to mešnja, v kateri je bilo kakor pravi samo 40 cekinov iz samostana pobegnul, ker je prišel čez Glasnico, Jasenovac in Karlovac v Gorico, Istro in na Kranjsko, ter je obiskal Idrijo in Vrhniko in po krčmah razmetaval cekine. Ko so ga zaprli, imel je le še 18 cekinov. Porotniki so ga tatvine krivega spoznali in sodnija mu je priznala 14 mesecev teške s postom postrene ječe.

(Za dijake ste razpisani ustanovi): P. Montagna letnih 73 glid. 78 kr. in J. Kalistrova letnih 240 glid. Prošnje naj so oddado do 24. t. m. deželni vladi Kranjski.

(Cena mesa) za ta mesec je: Pitanih volov po 54, 46 in 38 kr. kilo; kravje in nepitanih volov pa po 48, 40 in 32 kr. kilo.

Razne reči.

— † Preč. fajmošter Aleš Jerala, gospod oče Horjulski, so včeraj opoludne v 87. letu svoje starosti umerli. Pogreb bo jutri v petek ob 10. uri. Več prihodnjih. R. J. P.

— Duhovske spremembe v ljub. škofiji: Č. g. B. Bartol pride z Lipoglava za fajmoštra v Ihan, č. g. Jožef Lavrič iz Zaplane pa gre v pokoj.

— Nesreča. Iz Črnomlja so nam piše: Proteklo nedeljo je cerkvenik in organist tukajšnje farne cerkve z svonika tako nosrečno padel, da je čez tri ure potem umrl.

Nasvét.

Nazaret 20. novembra 1878.

Skoro pol leta bo že, kar sem „Danici“ izročil neki spis, ki razklada, da bi tudi slovenski duhovni ustanovili za-se kako društvo, katero *) bi jim pomagalo do daljne omike, svojem stanu primerne, to je, da bi se ustanovilo tako bogoslovno društvo, ki bi izdajalo dela, duhovnom v porabo namenjena. Da je takega društva potreba, o tem pač ne bo nikogar, ki bi dvomil. Duhovščina skoro vseh omikanih narodov ima taka društva, ki izdajajo dela, ki oni potrebujejo u svoje službi, u svojem stanu. Slovenski duhovni pa, katerem je tako bogoslovno društvo najbolj potrebno, ti ga nimajo. Vém, da vsak duhovnik to potrebo jako čuti ki nima skoro nobenih slovenskih knjig, ki bi jih uspešno rabil u svojem duhovskem poklicu, edino le nemške in druge knjige so, ki mu veliko časa uzamejo in pa veliko truda, preden za svojo potrebo kaj iz njih dobi, dostikrat pa tudi nič.

Slovenski duhovniki so veliko storili in veliko žrtvovali, da so slovenskemu ljudstvu pripomogli do boljega duhovnega kruba. Oni so duša Mohorjeve družbe, katera bi brez nji-

*) Prosim, g. vrednik, ne vidim rad, da bi mi pisavo popravljali; zato je jo pisate nespomenjeno, ako za-njo ne sprejmete odgovornosti. Pis. Smo vsregli. Odgovornosti pa ne prevzamemo. Vred.

hove pomoči prej ali slej gotovo zamrta. Namen te družbe je, da ljudstva zlasti nižje ljudstvo, mika in lika. Za prosto ljudstvo je imenovana družba ustanovljena in za prosto ljudstvo ima ona neumorno delati, ako neče svojega namena zgrešiti. Za prosto ljudstvo je ona najbolj potrebna, zakaj če je ljudstvo nevedno in za višje cilje neodvzetno, vse drugo narodno prizadevanje nič ne pomaga. Od te družbe tedaj duhovniki ne morejo in ne smejo terjati, da bi skrbeli za duhovenske potrebe.

Kaj pa „Slov. Matica?“ Mislilo se je, da bi tudi njej pripadala naloga izdajati kako bogoslovno knjigo. Ali skušnja je pokazala, da se ona ne more sprijazniti s takim primerjevanjem. Morda je u kakem oziru tudi prav da se ta zavod bavi z izdavanjem del profanega znanja. Tudi tako, strogo svetsko znanstvo je duhovniku za lastno izomiko koristno in celo potrebno. Lo paziti je, da se delovanje tega slovenskega ustava giblje u razumnih mejah, da nam znanost ne podaja u pregnaneh oblikah, da nam ne ponuja takeh stvari, ki pred sodstvom pameti in vere ne obstoje. Matica je potem še zmerom vredna krepke podpore.

Ker tedaj cerkvenemu slovstvu ni prostora ne v Mohorjevej družbi ne u slov. Matici, kaže so, da imajo slov. duhovniki za svoje potrebe, ki jih ima posebnost njih stanu, ustanoviti posebno društvo. Na tem pa ni nič ležeče, kje da se ustanovi, ali na Kranjskem, ali na Štajerskem, ali na Goriškem, osnovalo se bo pa tam, kjer se bodo te misli najbolj poprijeli in znali jo po neprimernejem potu izvesti.

Nastane prašanje: kaj naj bogoslovno društvo izvaja? To je vvidno. Dela in spise, u bogoslovno stroko spadajoča. Seveda, najznameniteje mesto med kakemi *) spisi bi zauzemali spisi in dela sv. cerkvenih očetov. Ti cerkveno očetni spisi hranijo u sebi premnogovrstne zaklade najkrasnejh nauk, ki so potrebni, kolikor toliko, vsakemu človeku. Tukaj so nam ne podajajo nauki, ki tega imena ne zaslužijo, izmišljive, puhla domnevanja, ampak to so nauki, ki so podlaga katoliške cerkve, ki so potrjeni od zavednih učenikov in pisateljem, bodi z lastnem življenjem, bodi s krvjo, ali pa z obojem skupaj. To so hladni viri, ki človeka navdušijo za blago in sveto in za vse uzvišeno, so viri, ki človeka pri trudnem in mučnem vsakdanjem srcu na novo oživé, okropé in skoro prerodé. Pri takem čitanju je človeku tako nekako domače, tako prijetno in ljubo, pa tudi milosrečno, ker se mu zdi, kakor da poslušá svete, očetovske glasove iz davno minulih vekov. Tukaj spozna čitatelj sam, da nauki s. cerkve so danes ravno tisti, kakor so bili tedaj. Društvo, ki bi izdajalo take spise, bi ne koristilo le čč. gg. duhovnom, ampak vsej cerkvi, vsakemu kristjanu. To podjetje, ki je našemu času tako primerno, kakor nobeno drugo ne, bude brez dvojje zanimalo vsakoga bogoslovca, kajti znamenite so tiste osebe, ki so pisale in še bolj znamenite je ono, kar so nam pisanega zapustile. Borili so se ti duhovni velikani s pregrehami in budobnimi strastmi svojega časa, torej bude to orožje, z nekolikemi spremembami, tudi nam uspešno služilo, kar so pregrehe in strasti ravno tiste, le u drugačeh oblikah.

Pa tudi za lastno svoje bogoslovno izobražen je bo vsakdo dobil najboljo hrano. U dogma-

*) Ta pisava namreč o mosto i, so opora na starost, sklanjanje kazavnoga „ta“ (hic); 2. na narodno izreko; 3. na arbako-hrvatsko pisavo, ki ima svoje sovoda raztognjeno pisavo: ali je ali ie, ali celo ije; na evakijem se vsakom. Pis.

tiki, crkveni zgodovini, patristiki itd., smo slišali ne dosti več, ko imena, izreke, kako životopisno črtico, naslove del, to je bilo nekam vse; in vendar se odpre in razgrne, ako človek tako knjigo u roke uzame in prebera, veličast in slava krščanske omike duha! Ali si more bogoslovec misliti lepšo in plemenitejo zabavo, koristneje berilo, kakor so besede velikano svetosti? Če primerjamo poganske klasike in noveje klasične proizvode tem delam*), vidimo tako razliko, da porečemo, ono je mlaka, to pa bister studenec. Spisi sv. cerkvenih očetov hranijo u sebi take resnice, ki človeka blažijo kvišku povzdigujejo, ki mu uteho dajo, take resnice, ki se drgodi ne dobijo in se tudi ne morejo.

„Res je tako, poreče kdo, ali čemu mi bodo take tvarine u slovenskem jeziku, ako jih lahko berem u prvotnem izvornem; komur je za-nj, mar, ta jih bo bral v njih lastnem jeziku, komur pa ne, jih pa tudi poslovenjen ne bo.“ — Pritrđim, da je videti nekaj zrna u teh besedah, pravim: videti, kajti če stvar tako ogledujemo, kakor je, bodemo sami priznavali da one besede so slabo podstavljene. Največi težava je takaj znanje jezika, u katerem je pisal s cerkveni oče, np. sirskega, grškega, latinskega. Ne glede na sirsčino in grščino, naj mi blagi čitatelj dovoli ponižuo prašanje: kdo pa ima latinščino — kakor se ta jezik dandanos uči in obravnava — tako popolnoma u oblasti, da bi razumel vsak stavek, vsako besedo, vsak izraz, vsako posebnost. Pač malokdo je tako srečen, zakaj latinščina je preogromne usebine, da bi jo zmogel s tistimi močmi, ki si jih človek, pridobi u gimnaziju in bogoslovju. Za temeljito znanje latinščine je treba vse drugake učitve, pa veliko dobo človeškega življenja. (Dalje sledi.)

*) ne delom. Samostavniki srodnjoga spola imajo u množnom davjavniku končnico: am, no om: vratan. Pis.

Listnica vredništva.

G. Ivanotiču V D.: Vaše poslanice nismo mogli sprejeti, če tudi pravito, da vso odgovornost za njo prevzamemo sami, ker glavnoga, v našem dopisu omejenoga dejanja, namreč sitnosti napravljenih g. župnika in g. poštarja, ne zavračamo, ampak skušate svojo ravnanje le opravičiti s psokami na razne osebe.

Eksekutivne dražbe.

6. decembra: 2. Ponko iz Nadajnega sela 3. Kontel iz Kala, oba v Postojni. 2. Odar z Kamnja, v Kranji. 2. Grahor iz Smorja, 3. Božič jandič iz Harij, 3. Gril iz Dolnjega Zemona, 3. Avcin iz Zagorja, vsi v Bistrici. 2. Bajuk iz Metliki. 1. Vidmar iz Markovu, v Kamniku. 1. Konik iz Čovelj, v Mokronogu. 4. Otoničar iz Cirknice, 3. Uršič z Jezera, 2. Mozo z Broda, vsi v Logatcu. 3. Božič iz Poroč v Vipavi.

Umrli so:

Od 28. do 30. novembra: Jakob Eribar, hiš. pos. 61 l., za sušico, Ludmila Mlaker, kond. o. 8 1/2 l., za vodonico v glavi. Marija Bernot, sod. o. 8 l., za sušico. Franc pl. Emporgor, zasob. o. 3 m., za božjastjo.

Najprimernejše darilce

pridne otroke

ste povesti:

1. **Manani, ali zadnji dnevi Jeruzalema,** in
2. **Zadnji dnevi Ogileja.**

Knjižici obsegate okoli 180 strani in se dobivato mehko vezani po 30 kr. pri opravištvu „Slovenca“, ki po želji preskrbi tudi hitnejše vezanje. Kdor jih naroči deset, dobi eno knjižico po vrhu. (32)